

O razumijevanju tradicije

Za muško dva, a za žensko jedan kurban. Zašto?

Jedna od lijepih tradicija koju prakticiraju i muslimani i muslimanke Balkana je obred nadijevanja imena poznat i kao akika, iako se akika odnosi na žrtvu kurbanu. Ovaj obred se organizira u prvim danima nakon rođenja djeteta, najčešće sedmi dan. To je predislamska praksa koju su muslimani preuzeli i prilagodili, a slična praksa postoji i u jevrejskoj tradiciji.

PIŠE: ZIJKA SPARIĆ ŠILJAK

Nadijevanje imena je lijep povod da se okupi porodica i prijatelji i da se podijeli radost zbog novorođenog djeteta. Obred se sastoji od nekoliko elemenata: odrezati kosu i udijeliti srebro kao sadaku u težini kose (ekvivalent u novcu), proučiti ezan na uho, tri puta zovnuti dijete imenom koje su roditelji odabrali, zatim recitirati dijelove iz Kur'ana i završiti dovom. Uz sve to, tradicija je da se žrtvuje kurban - ađka (ovca ili ovan) i da se meso podijeli.

Problem nastaje kada se pravi razlika između muškog i ženskog djeteta, tako što se prakticira žrtvovati dva kurbanda za rođenje dječaka a jedan za rođenje djevojčice. Kada se postavi pitanje, zašto je to tako, odgovor je, pa uvijek je tako bilo, a postoje i hadisi Poslanika Muhameda koji to potvrđuju.

Ako je dijete dar od Boga, bilo muško ili žensko i ako Uzvišeni Allah ne pravi razliku niti preferira ljude na temelju spola, već na temelju djela i stepena koje zasluže ili koje im On iz Milosti svoje da, kako je moguće da se rođenje ženskog djeteta u muslimanskim porodicama i danas manje vrednuje nego rođenje muškog djeteta? Kada bismo pitali današnje očeve i majke da li više vole sinove od kćerki vjerovatno bi većina odgovorila da svoju djecu podjednako vole. Iako tako tvrde, ne ponašaju se u skladu s tim, a primjera je mnogo. Zadržat ću se samo na ovom koji je povezan sa tradicijom nadijevanja imena.

Prije nekoliko godina, tokom obreda nadijevanja imena, pitala sam mlade roditelje u Sarajevu da li više vole sina od kćerke, pa su me čudno pogledali i odmahujući glavom skoro u glas rekli: "Odakle vam to, pa mi volimo oboje svoje djece". Onda sam ih pitala zašto su žrtvovali dva kurbanda za dječaka, a jednog za djevojčicu koja se rodila dvije godine ranije? Pogledali su se, slegnuli ramenima i onda rekli: "Pa nana

nam je rekla da je takav običaj, a mi baš i nisimo mnogo razmišljali o tome."

Poslanik Muhamed je primjerom postavio standard

Nana je naravno provodila u djelo jednu tradiciju koja se u mainstream učenju islama smatra utemeljenom na Poslanikovom hadisu u kojem se kaže: "Za dječaka se žrtvuju dvije jednake ovce, a za djevojčicu jedna." (Zbirka hadisa: Sunen, Ebu-Davud). U istoj zbirci hadisa prenosi se da je Poslanik (mir neka je na njega) žrtvovao po jednog kurbanda za svoje unuke Hasana i Huseina. Imam Malik također prenosi hadis da je Poslanik žrtvovao jednog kurbanda za dječaka a jednog za djevojčicu i da je takva praksa bila u Medini te da je tako postupao i Poslanikov drug (ashab) Ibn Omer, koji je inače bio poznat po tome što se striktno držao Poslanikove prakse (Zbirka Muvetta).

Nažalost praksa Poslanikova nije bila dovoljno snažan i važan primjer za muslimane i muslimanke, koliko je bio važan navedeni hadis o dva kurbanda a koji je bio u suglasju sa tribalističkim mentalitetom i običajnom praksom u kojoj se bio vrednovalo muško nego žensko dijete.

Pitanje koje sebi trebamo postaviti kao vjerniće osobe je sljedeće: kako je moguće da u 21. stoljeću muslimani i muslimanke radije postupaju prema jednom hadisu u kojem se favoriziraju muška djeca, nego prema praksi Poslanika Muhameda (mir neka je na njega)? Ako on nije pravio razliku među djecom i ako je svoju kćer Fatimu toliko volio i poštovao da bi uvijek ustao kada bi ona ulazila u sobu i ako je stalno podsjećao vjernike i vjernice na pažnju prema kćerima, kako to da su muslimani i muslimanke stoljećima kultivirali tradiciju nadijevanja imena tokom koje su bez imalo razmišljanja slali i još uvijek šalju poruku svojim kćerima da vrijede manje od sinova?

Razloga je mnogo i treba ih prije svega tražiti u prevladajućem utjecaju kulture i običajne tradicije; kako plemenske predislamske, tako i drugih tradicija s kojima su se muslimani susretali, a koje su uglavnom bile patrijarhalne, seksističke, a često i mizogine.

Treba također uzeti u obzir kontekst, kulturu i običaje ljudi koji su prihvatili islam i koji se nisu tako lahko mogli odreći svojih običaja. Poslanik Muhamed je pokazao razumijevanje za to, ali je svojim primjerom postavio

standard. Slično je bilo i sa ropstvom, iako su ga mnogi prakticirali, sam Poslanik nije imao robove, već je poticao na oslobađanje robova. Kada se pogleda koliko stoljeća muslimani i muslimanke slijede određene običaje koji nisu islamski niti su u duhu islama, onda je lakše razumjeti zašto bi Poslanik Muhamed u određenom trenutku rekao da se žrtvuju dva kurbanda za dječaka a jedan za djevojčicu: Ono što je važnije je to kako je on sam postupao.

Iako je kur'anska poruka donijela revolucionarne promjene u 7. stoljeću, jer je promovirala humanost, pravičnost, milosrđe i odgovornost svakog pojedinca i pojedinke, te je svojim univerzalizmom nadilazila klasne, rasne i rodne razlike, kroz stoljeća je ona toliko okoštala u okovima patrijarhata i autoritarnog duha da se jedva nazire njen revolucionarni i oslobađajući potencijal.

Pravednost je krunski princip islama

Umjesto da poruku islama učine revolucionarnom i danas, tako da revolucionarnost bude proporcionalna civilizacijskom razvoju, muslimani i muslimanke najčešće kao roboti ponavljaju naučene lekcije kako je islam riješio sva pitanja čovjekove egzistencije i kako je dao sva prava ženama, a u praksi ne mogu pokazati ni jedno muslimansko društvo u kojem se temeljni principi Božije poruke istinski žive, kao što je pravednost koja obuhvata socijalnu i društvenu pravdu, brigu o manjinama i slabijima.

Od nekritičkog i slijepog slijedenja vjere mnogi nisu u stanju vidjeti flagrantne primjere neravnopravnosti i diskriminacije koji se provode u ime Boga i tradicije, kao što je primjer diskriminacije kćerki u odnosu na sinove u obredu nadijevanja imena. Kako će i vidjeti i razumjeti kada ovaj vid diskriminacije direktno ne pogada muškarce

koji i dalje imaju monopol da tumače i posreduju Božiju riječ? Možda bi osjetili kako je to, kada bi bili u situaciji da ih neko na sličan način tretira i šalje im poruku da su manje vrijedni.

Međutim, u situacijama kada su diskriminirani na etničkoj, nacionalnoj ili religijskoj osnovi u odnosu na druge, muškarci jasno znaju artikulirati isključenost ili neravnopravan tretman. Vjerovatno je razlog to što je stoljećima toliko normalizirana diskriminacija i marginalizacija žena i što takve prakse niko nije dovodio u pitanje, pa su izgubili senzibilnost na ovu vrstu nepravde.

Ipak, ako neko tvrdi da je vjernik ili vjernica i vjeruje da je pravednost krunski princip islama, teško je ne zapitati se kako još uvijek može promovirati određene tradicije koje ne samo da nisu revolucionarne, niti u duhu islama već su eklatantno diskriminatorske i ponižavajuće.

Tradicija je važna, ali je tradiciju potrebno provjetravati i prosijavati slojeve koji su okoštali i ne dozvoljavaju da se životnost i potentnost poruke islama vidi i odjelotvori u životima vjernika i vjernica u duhu vremena u kojem žive, a ne u duhu prošlih stoljeća. U 21. stoljeću je neprihvatljivo i uvredljivo da se i dalje promovira praksa nadijevanja imena u okviru koje će se favorizirati sinovi u odnosu na kćerke tako što će se žrtvovati dva kurbanda za dječaka a jedan za djevojčicu.

Probajte zamisliti barem na trenutak kako bi se dječaci osjećali da se žrtvuju dva kurbanda za djevojčice? Neusklađenost tumačenja vjere sa temeljnim principima islama u duhu vremena u kojem žive udaljavaju mnoge mlade žene, ali i muškarce od islama.

Na koncu, nepravedno je i uvredljivo prakticirati tradiciju kojom poručujemo ženama da vrijede manje nego muškarci. Vrijeme je da odjelotvorimo standard koji je postavio Poslanik Muhamed, pa makar i nakon 1442 godine.